

פרשת תרומה

הבית שאנו בונים יחד

הרצף המתחיל בפרשת תרומה ונמשך בפרשות תצווה, כי תישא, ויקהל ופקודי מעורר תמיהות. מתוארים בו לפרטי פרטים מבנהו ורכיביו של המשכן, המקדש הנייד שבני ישראל נשאו עמם בנדודיהם במדבר.

מדוע תיאורו המפורט מופיע דווקא בספר זה? ולא בספר ויקרא המתמקד בעבודת הקורבנות!

כנראה, המשכן שהוקם כמקדש נייד במדבר, **שימש כלי חינוכי ואמצעי לשינוי תודעתי בבני ישראל**. עד לשלב זה, העם גילה תלותיות וחוסר בגרות, שהתבטאו בתלונותיהם גם לאחר ניסים חסרי תקדים, כמו קריעת ים סוף והתגלות בהר סיני.

זהו השלב שה' אומר בו: **שיבנו משהו ביחד**. צו פשוט זה גרם לבני ישראל להחליף את עורם. בניית המשכן הייתה מיזם משותף ראשון, במהלכו תרמו בני ישראל מרכושם, זמנם וכישרונם. היא **העבירה אותם ממעמד של מקבלים סבילים ליצרנים פעילים**, ובכך חיזקה את תחושת האחריות האישית והקולקטיבית. פעולה זו המחשיה עיקרון יהודי מרכזי: איזון בין מאמץ אנושי לבין ההכרה בכך שהצלחות נובעות גם מברכת ה'.

המשך הבית שאנו בונים יחד

מנהיגות בפרשה
הרב זקס

מעבר לכך, המשכן היה סמל למעבר מתלות פסיבית בניסים לחיי יצירה ושיתוף פעולה. הוא לימד את העם שצמיחה רוחנית וחברתית מתאפשרת דרך השתתפות פעילה ומאמץ עצמי. **המנהיגות נדרשה לצמצם את עצמה, לתת מקום לעם ליטול אחריות, וליצור תחושת שותפות.**

כך הפכה בניית המשכן לחלק בלתי נפרד מסיפור לידתה של האומה. היא סייעה לעם ישראל לצמוח לבגרות ואחריות ולבנות חברה שנועדה להיות "הבית שאנו בונים יחד". **התהליך המחיש את חשיבותה של מנהיגות שיוצרת שותפות, מאפשרת לכל פרט לתרום, ומטפחת תחושת אחריות קולקטיבית.**

תיאור המשכן בספר שמות נועד להדגיש כי הדרך לחירות אמיתית ולבגרות עוברת דרך מעשה יצירתי, שותפות ומחויבות לערכים. ומכאן גם המסקנה: **מנהיגים אינם פועלים בשם הציבור, אלא מלמדים אותו איך לפעול למען עצמו.**

מעובד מתוך האתר של הרב זקס וספריו השונים
לקריאה בהרחבה סרקו את הברקוד

מנהיגות - מודל לחקי

מדינה וחברה

אבחנה יסודית במדע המדינה היא זו שבין מדינה וחברה. **המדינה** מייצגת את מה שנעשה **בשבילנו** על ידי המנגנון הממשלתי, בעזרת הכלים של חוקים, בתי משפט, מיסוי ותקצוב. **החברה** היא מה שאנחנו עושים **זה למען זה** באמצעות קהילות, אגודות וולונטריות וארגוני צדקה ורווחה. היהדות מעדיפה בבירור את החברה על פני המדינה.

איש לא העמיק להבין את מהותה של חברה דמוקרטית יותר מאלקסיס דה-טוקוויל. כשביקר הוגה צרפתי זה בארצות הברית בשנות השלושים של המאה ה-19 הוא התרשם כי חוזקה של מדינה זו טמון במה שהוא כינה "אומנות ההתאגדות", אותה נטייה של האמריקנים להתקבץ בקהילות ובארגונים וולונטריים כדי לעזור זה לזה ולא להשאיר את המלאכה לממשלה ריכוזית. **לו היה זה אחרת, לו היו הבריות תלויות לגמרי במדינה, החופש הדמוקרטי היה בסכנה.**

באחת הפסקאות מספרו 'הדמוקרטיה באמריקה' הוא אומר שעל הדמוקרטיות מרחפת סכנה של צורת דיכוי חדשה לגמרי, שלא הייתה כמוה בעבר. **דבר רע יקרה כשאנשים יתקיימו בתוך עצמם ולמען עצמם בלבד, ויתירו את בקשת הטוב המשותף לממשלה.**

לתת לציבור!

אחד האתגרים הגדולים ביותר של המנהיגות היא **לתת לציבור הזדמנות לתת, לתרום, להשתתף. הדבר דורש צמצום עצמי של המנהיג**, כך שישאיר גם לאחרים מקום להוביל. כמאמר הפתגם המיוחס ללאו-צה, "המנהיג הטוב ביותר הוא זה שהעם אינו מרגיש צורך להודות לו. כשמלאכתו נעשית ויעדו מושג, העם יאמר: 'עשינו זאת בעצמנו'".

וזוהו הנושא המרכזי בספר שמות – **שלא מה שא-לוהים או הזולת עושה למעננו משנה אותנו, אלא מה שאנו עושים למען הזולת.** מנהיגים אינם פועלים בשם הציבור, אלא מלמדים אותו איך לפעול למען עצמו.

עקרונות
במנהיגות

נקודה למחשבה

נסו לחשוב על מיזם שקהילתכם יכולה
להתאחד סביב בנייתו המשותפת.

גם עשיית עגל הזהב הייתה מיזם שאיחד את
העם סביב יצירה; מדוע היא בעייתית כל כך?

עקרונות במנהיגות - הרב יונתן זקס | הבית שאנו בונים יחד

עקרונות בחינוך

מנהיגות והתמודדות עם כשלונות

צוותי חינוך:

- שילוב בין תלות לאחריות אישית: איך אנו יכולים לעודד תלמידים לעבור מתלות במערכת לקיחת אחריות על עצמם?
- חיזוק תחושת שותפות ומעורבות: מהי הדרך הטובה ביותר לשלב את צוות ההוראה והתלמידים בפרויקטים שדורשים שיתוף פעולה?
- העצמת תהליך חינוכי: איך נוכל ליצור אצל התלמידים תחושת גאווה ותכלית בעשייה היומיומית שלהם?

תלמידים:

- לקיחת אחריות אישית: מהי האחריות שאתם מרגישים שאתם יכולים לקחת בקהילה הבית-ספרית?
- ערך - שותפות בעשייה: איך לדעתכם עבודה משותפת יכולה לחזק את הקשרים בין חברי הכיתה?
- יצירה והעצמה: איזה פרויקט הייתם רוצים להוביל, שמבטא את הערכים שלכם?

עקרונות במנהיגות חינוכית - מאיר אביטן בסיוע בינה מלאכותית